

ved Landsretten; men jeg kommer atter og atter tilbage til den Erfaring, som ligger for mig i Sø- og Handelsretten. Derfra have vi kunnet appellere til og faae Dom ved Høiesteret i tyve Aar paa den Maade, som en offentlig og mundtlig Forhandling der har ført til; og jeg mener, at vi ogsaa i andre Sager og for andre Domstole maa kunne opnaa det selv Samme. — Man skalde jo tro, at naar en Sag havde været til endelig Paadømmelse i Landsretten, efter at den var hjemvist fra Høiesteret, og saa Landsretten endelig havde paadømt den, saa maatte den være tilende; det er den imidlertid ikke efter den nye Lov; thi der er et Kapitel eller et Afsnit, som man kalder Sagens Forfriskning; man kan begynde en Sag paany med bedre Bevisligheder, efter at den er endelig paadømt. Hele der udførlige Fremgangsmaade, som en saadan Forfriskning udtræver, skal jeg ikke komme ind paa. Det er noget Nyt, som er aldeles udenfor Retsbevidstheden. Hidtil troede Alle, at naar man havde en Høiesteredom, var dermed den Spads ude, og den Forestilling endelig afluttet, og der er ikke nogen Mo'ers Sjæl, der nogensinde har talt til mig om at faae en Sag „forfrisket“, naar den var endelig afgjort i Høiesteret; men nu kommer der en „Forfriskning“ — en Opmuntring, kunde man vel snarere kalde det — bagefter. Det er dog virkelig at drive Proceskonsekventerne til en hidtil ukjendt Spide, og det er et Forhold, som Ingen hertillands har drømt om, endfinge forlangt.

Jeg har hidtil gennemgaaet de forskjellige Trin, som et Søgmaal har at gennemløbe lige fra Forligskommissionen til Høiesteret, og jeg har paavist, at Umiddelbarhedsgrundsetningen er den røde Traad, som fører til at overføre de nuværende Retsforestillinger hos Folket, og det er det, som jeg advarer imod, at sno den Traad ud til at blive en virkelig Lovbestemmelse; men jeg gaar nu videre, følgende Lovforlaget. Det, jeg hidtil har talt om, er det, man i Nellesmanns Proces kalder den ordinære, civile Processmaade. Nu kommer jeg til det, man kalder den ekstraordinære Processmaade, hvor der er særegne Retsregler for Gjennemførelsen af forskjellige Rets spørgsmål. Det ærede Thing maa ikke være bange; jeg skal ikke gennemgaa alt dette, det vilde være alfor trættende og vidtløftigt. Jeg skal blot nævne to Dele deraf; det ene er Skiftevæsnen, som omfatter dels Konkursboer og dels Dødsboer. De Herrer her i Thinget, der i 1872 have været med til at give Loven om Konkursboer og i 1874 Loven om Skifte af Dødsboer, ville erindre, at, uagtet det jo ogsaa den Gang stod i Grundloven, at der skalde være Offentlighed og Mundtlighed

i Retspleien, var der Ingen, der forlangte, at Disputer, Processer i Boer skalde henlægges til den almindelige Rettergang, eller at der skalde bruges mundtlig og offentlig Forhandling i Skifteretter. Det blev ved begge disse Love — baade ved den om Konkursboer og ved den om Dødsboer — forudsat, at det var Skifteretten, der ligesom hidtil skalde afgjøre de Tvistepunkter, der opstaa i hvert Bo; men her i den Lov, vi nu have for, følger man en helt ny Regel; man siger, at, naar der er Tvist i noget Bo, kan Tvisten ikke paadømmes der, men det bliver at afgjøre i Boet, om der skal være Sag, og i bekræftende Tilfælde skal Sagen da føres ved den almindelige Ret, enten ved Underretten eller ved Landsretten, aldeles efter de Regler, som gælde for alle andre Sager. Alt dette finder jeg rigtigt, naar man hylder Umiddelbarhedsprincippet, men ellers finder jeg, at det er forkert. Da jeg nu ikke ynder Umiddelbarhedsprincippet, tror jeg, at det vil være rettest at lade saadanne Tvistigheder fremdeles behandle af Skifteretten. Der er Ingen, som i et Bo bedre kjenner Parterne og Tvistepunkterne end Skifteretten, og man kan ikke finde nogen bedre Domstol for den Slags Sager, navnlig hvor det gælder om Forligsprøve, end Skifteretten. Ved de Love, som her ere givne om Boer, er det anordnet, at der skal finde Forligsprøve Sted for Skifteretten; jeg har da ofte set Tilfælde, hvor Forlig er blevet afluttet, og jeg vil derfor antage, at det vil være mest hensigtsmæssigt for Parterne, om Afgjørelsen af Tvistigheder i Boet fremdeles blev ved Skifteretten. Det er nu det ene Exempel fra den ekstraordinære Proces, som er gaaet op i Umiddelbarhedsprincippet. Det andet Exempel nævnte jeg allerede før, det er Tvangsauktioner over faste Eiendomme. Der findes i Lovforlaget den nye Bestemmelse, at der skal være en hel procesuel Forhandling for at vedtage Konditionerne for en saadan Eiendoms Salg, og at denne Forhandling skal foregaa for Kongens Foged, og dernæst naar man enten er bleven enig for ham, eller hans Kjenndelse har afgjort Uenigheden mellem de Paagjældende, saa skal der finde en første Auktion Sted, og dersom den ikke fører til endeligt Salg, skal der finde en anden Auktion Sted, men anden Auktion skal være den sidste — Naar der, — og saa skal Eiendommen selges, og saa føies der til, at den Høisthydende ikke har nogen som helst Ret til at fordre Hammerslag. Jeg siger om denne nye Regel, at den er aldeles ubrugelig, og at det vil vise sig ved Anvendelsen, at den nuværende Realisationsmaade, hvor man kan vedblive at faae Auktioner, naar alle Parter ere enige derom, i daarlige Tider og ligeoverfor stærkt behæstede Eiendomme er langt at foretrække for de paa-